

(НИН, 15.10.2009)

Бивши немачки канцелар Герхард Шредер један је од европских лидера који је обележио светску сцену крајем прошлог и почетком овог века – вратио је левицу на власт после 16-годишње Колове владавине, први је канцелар од Другог светског рата који је послао немачку војску у рат (бомбардовање Србије и Црне Горе), оштро се успротивио америчкој инвазији на Ирак и први је од немачких лидера који је успоставио посебне везе са Русијом, које су обележене и личним пријатељством са руским председником Владимиром Путином. После тесног пораза на парламентарним изборима 2005. године, посвећује се адвокатури и бизнису. Постаје председник скупштине деоничара „Nord Strim AG“, конзорцијума за изградњу гасовода „Северни ток“, који преко Балтичког мора повезује Русију са Европом. На питања новинара НИН-а о односу Европске уније према Србији, Косову, али и једном од преломних тачака савремене светске политике – енергетици, Шредер је одговорио мејлом.

Србија се нада да ће приступити ЕУ, али у међувремену би наша земља волела да заузме позицију између ЕУ и Русије, као привилеговани партнер обе стране. Немачкој често одају признање за способност да буде мост не само између Русије и ЕУ, већ и између Русије и САД. Да ли су такве амбиције реалне?

- Немачка са Русијом дели столетну историју, коју су и сувише често обележавали страшни ратови. Помислите само на Други светски рат, који је Немачка започела. У том контексту је већ готово право чудо да ми, Немци, данас имамо тако одличне односе са Русијом, и добро би било да их и даље продубљујемо. Србија при том може да одигра важну улогу. Србија има традиционално блиске везе с Русијом, а Србија као чланица ЕУ била би важан мост према Русији. То би било корисно за све, за Русију, за Србију и за читаву ЕУ.

Критиковали сте брзу одлуку неких европских земаља да признају независност Косова и изразили сте уверење да су такве одлуке донете под великим притиском САД. Да ли сте икада преиспитивали одлуку сопствене владе да учествује у бомбардовању Југославије од стране НАТО 1999, које су такође предводиле САД?

- Признавање независности Косова сам критиковао јер је било преурањено и условљено великим притиском тадашње америчке администрације. Данас видимо да две трећине међународне заједнице не признаје Косово. То показује да је у питању била велика грешка. Интервенција из 1999. не може, међутим, да се упореди са овим. Том приликом се радило о заједничкој европској одлуци. Ја је и даље сматрам исправном, мада сам свестан да је многим донела и велику патњу.

Србија већ девет година чека и још није добила статус кандидата за пријем у ЕУ. Она, у најмању руку, почиње да осећа да је не цене довољно. Да ли би Европа могла да учини више како би Србији показала да жели да она што пре постане чланица ЕУ?

- Уверен сам да је будућност Србије у ЕУ, јер ЕУ има интерес, али и одговорност, да овај регион остане стабилан. За то, међутим, мора нешто и да се уради. Србија има проевропску владу и проевропског председника, који одлично обављају посао. Али, ако ЕУ не подржи то што они чине, постоји опасност да у Србији примат стекну снаге које вуку уназад и да земљу отерају у изолацију. То би представљало катастрофу за Србију, али и за ЕУ. Због тога ЕУ мора да убрза процес приближавања Србије Унији. Србија је испунила неке од услова. То мора да се одрази на либерализацију режима издавања виза и на побољшање привредне сарадње. Србији је, међутим, потребно и да јој се јасно каже када ће преговори о приступању почети. Што се мене тиче, што пре, то боље. Србија у том циљу мора да обави још неке ствари, али и ЕУ и Немачка морају да дају неки сигнал.

Ви сте били заслужни за успостављање блиских веза између СПД и Демократске странке и били сте блиски Зорану Ђинђићу, као што сте сада, изгледа, Борису Тадићу. Како бисте проценили политику и политичка уверења, као и личности ове двојице политичара?

- Србија ће за мене увек остати повезана са именом мог великог пријатеља Зорана Ђинђића. Он је био храбар политичар, борац за демократију и мир, не само у Србији, већ и у целом региону. Његове кукавичке убице нису успеле да униште визију Зорана Ђинђића, а у Борису Тадићу се нашао човек који наставља његово дело. Он је мој пријатељ и одлично ради.

Ви се налазите на челу скупштине деоничара „Nord Strim AG“, конзорцијума за

изградњу гасовода „Северни ток“, који преко Балтичког мора повезује Русију са Европом. Србија је веома заинтересована за пројект „Јужни ток“. Да ли пројект „Северни ток“ има предност над „Јужним током“? Како бисте проценили вероватноћу за изградњу „Јужног тока“? Да ли су руске резерве гаса довољне за оба пројекта?

- Европа има директан приступ великим енергетским ресурсима у Русији, Норвешкој, централној Азији и северној Африци. За сигурно снабдевање енергијом потребан нам је, међутим, већи број транспортних путева. То се у првом реду односи на гасоводе, јер ту нестабилност у земљама кроз које пролазе представља највећу опасност. Рекао бих, дакле: што више гасовода за снабдевање Европе имамо, то боље. Важни су сви пројекти за изградњу гасовода које подржава ЕУ – нпр. „Северни ток“, који ја заступам, али такође и „Јужни ток“, „Набуко“ и гасоводи из северне Африке. Они једни другима не конкуришу, већ се допуњују. И сви су они неопходни да би се задовољиле нове потребе у Европи. У Русији има довољно гаса, али транспорт представља проблем.

Док сте били немачки канцелар били сте велики заговорник пројекта „Северни ток“. Домаћи критичари пројекта „Јужни ток“ у Србији тврде да би Србија боље учинила да се удружи са Западом и да своју енергетску судбину веже за пројект „Набуко“. Како ви гледате на те критике?

- И „Јужни ток“ и „Набуко“ су у европском интересу. Постоји, додуше, и једна разлика. Да би „Набуко“ био и економски исплатив, за тај гасовод је потребно довољно гаса. То тренутно није случај. „Набуко“ би имао смисла ако би се снабдевао гасом из Ирана. То је исправно као перспектива, али због сукоба око иранског нуклеарног програма тренутно није политички остварљиво. За „Јужни ток“, дакле, има довољно гаса, док га за други гасовод, „Набуко“, нема.

Западни политичари често оптужују Русију да свој велики енергетски потенцијал и зависност Европе од руског гаса користи како би уценивала ЕУ. Како бисте ви прокоментарисали ове оптужбе?

- Сматрам да су то погрешне реакције, између осталог и зато што не одговарају чињеницама. Сукоб између Русије и Украјине тицао се и још увек се тиче цена и неплаћених рачуна. Украјина је непоуздана транзитна земља. Пошто 80 одсто руских испорука гаса иде преко Украјине, то представља проблем за европско снабдевање

енергијом. Управо због тога нам је, као прво, потребно више гасовода, да би се Украјина заобишла, а као друго, потребна нам је интернационализација украјинске мреже гасовода. Поврх тога, ми, Европљани, морамо и даље да развијамо своје партнерске односе у домену енергетике – нпр. са Норвешком, Русијом, Алжиром – јер то води до ширег узајамног повезивања, које је важно за обе стране и у крајњем резултату даје већу сигурност снабдевања. Ово важи и за сарадњу у домену енергетике – нарочито ону која се остварује кроз обострано учешће, у експлоатацији, подели и заједничкој инфраструктури. И то спада у мере за изградњу поверења, које јачају стабилност и иду на руку поузданости. Насупрот томе, лажне оптужбе не воде већој сигурности.

(Разговарао **Б. Бачевић**)